

ÇEHOV’UN “HOPPA KADIN” ÖYKÜSÜ İLE AĞAOĞLU’NUN “SESSİZ BİR ADAM” OYUNUNUN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

 Jale COŞKUN^a

 Zeynep SOYLU^b

Öz

Edebiyat, yalnızca kelimelerin bir araya gelmesinden ibaret değildir; aynı zamanda bir kültürün, sanatın ve ideolojinin dinamik bir yansımasıdır. Toplumsal yaşamla derin bağlar kurarak duygu ve düşünceleri estetik bir biçimde ifade eder. Karşılaştırmalı edebiyat ise farklı kültürlerle ait edebi eserleri inceleyerek, bu eserlerin ortak ve farklı yönlerini belirler ve bu farklılıkların kültürel, tarihsel ve sosyal nedenlerini açıklar. Bu çalışmada, Anton Çehov’un “Hoppa Kadın (Попрыгунья)” adlı öyküsü ile Adalet Ağaoğlu’nun “Sessiz Bir Adam (Спокойный Человек)” adlı oyunu, metinler arası bir perspektifle detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ağaoğlu’nun oyunu, Çehov’un öyküsünden esinlenerek yazıldığı için iki yapıt arasında ana düşünce, kurgu ve ifade kalıpları açısından belirgin benzerlikler bulunmaktadır. Bu durum, metinlerarasılık kavramına somut bir örneğini teşkil etmektedir. Her iki eser de yasak aşk temasını merkeze alarak, karakterlerin sanat dünyasındaki yaşamlarını ve ilişkilerini işlemektedir. Aşka zemin hazırlayan ortamlar, her iki yapıtta da dramatik bir atmosfer yaratırken, trajik sonuçlar ise eserlere duygusal yoğunluk kazandırır. Ancak, Çehov’un öyküsünde psikolojik derinlik ön planda iken, Ağaoğlu’nun oyunu toplumsal eleştiriyi daha fazla vurgulamaktadır. Çalışmada, her iki yapıtın ortak temaları ve konuları kapsamlı bir şekilde ele alınmış ve metinlerarası ilişkileri değerlendirilerek benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konmuştur. Eserlerin olay örgüsü, karakterlerin işlenişi ve dil kullanımı gibi unsurlar üzerinden yapılan inceleme, iki metin arasındaki ilişkileri anlamaya yardımcı olmuştur. Ağaoğlu’nun eserinde yer alan Çehov’a dair göndermeler, eserler arasında anlamlı bir bağ kurarak, her iki metnin de daha kapsamlı bir şekilde yorumlanmasını sağlamıştır. Sonuç olarak, bu çalışma, “Hoppa Kadın” ve “Sessiz Bir Adam”ı karşılaştırmalı edebiyat ve metinlerarasılık bakış açısıyla incelediği için, her iki eserin edebi ve kültürel değerlerini ortaya koymuş, farklı kültürlerin edebiyatlarında yer alan ortak noktaları ve farklılıkları göstererek, edebiyatın hem evrensel hem de kültürel bir olgu olduğunu vurgulamıştır.

Anahtar kelimeler: Rus edebiyatı, Ağaoğlu, Çehov, “Hoppa Kadın”, “Sessiz Bir Adam”, karşılaştırmalı edebiyat, metinlerarasılık.

^a Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Rusça Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İstanbul/Türkiye, jalezaman@aydin.edu.tr

^b Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Rusça Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İstanbul/Türkiye, zeynepsoylu@stu.aydin.edu.tr

COMPARATIVE ANALYSIS OF CHEKHOV'S STORY "THE GRASSHOPPER" AND AGAÖGLÜ'S PLAY "A QUIET MAN (SESSİZ BİR ADAM)"

Abstract

Literature is not merely the combination of words; it is also a dynamic reflection of a culture, art, and ideology. It establishes profound connections with social life, expressing emotions and thoughts in an aesthetic manner. Comparative literature examines literary works from different cultures, identifying their commonalities and differences while explaining the cultural, historical, and social reasons behind these variations. This study provides a detailed analysis of Anton Chekhov's short story "The Grasshopper (Попрыгунья)" and Adalet Ağaoğlu's play "A Quiet Man (Спокойный Человек)" from an intertextual perspective. Since Ağaoğlu's play was inspired by Chekhov's short story, there are notable similarities between the two works in terms of themes, narrative structure, and stylistic patterns. This exemplifies the concept of intertextuality in a concrete manner. Both works center on the theme of forbidden love, exploring the lives and relationships of characters within the art world. The environments that facilitate these romantic entanglements create a dramatic atmosphere in both texts, while the tragic outcomes add emotional depth to the narratives. However, while psychological depth is prominent in Chekhov's work, Ağaoğlu's play places greater emphasis on social criticism. In this study, the shared themes and subjects of the two works are comprehensively examined, and their intertextual connections are analyzed to reveal similarities and differences. Through the exploration of narrative progression, character development, and linguistic features, the relationships between the two texts are illuminated. The references to Chekhov in Ağaoğlu's work establish a meaningful connection between the texts, enabling a deeper interpretation of both. In conclusion, this study evaluates "The Grasshopper" and "A Quiet Man" through the lens of comparative literature and intertextuality, revealing the literary and cultural values of both works. By highlighting the commonalities and differences in the literatures of different cultures, it underscores literature as both a universal and cultural phenomenon.

Keywords: Russian literature, Ağaoğlu, Chekhov, "The Grasshopper", "The Quiet Man (Sessiz Bir Adam)", comparative literature, intertextuality.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РАССКАЗА ЧЕХОВА «ПОПРЫГУНЬЯ» И ПЬЕСЫ АГАОГЛУ «СПОКОЙНЫЙ ЧЕЛОВЕК (SESSİZ BİR ADAM)»

Аннотация

Литература — это не просто сочетание слов; она представляет собой динамическое отражение культуры, искусства и идеологии. Устанавливая глубокие связи с общественной жизнью, она эстетически выражает чувства и мысли. Сравнительное литературоведение изучает произведения, принадлежащие различным культурам, определяя их общие и отличительные черты, а также объясняя культурные, исторические и социальные причины этих различий. В данной работе подробно рассмотрены рассказ Антона Чехова «Попрыгунья» и пьеса Адалет Агаоглу «Спокойный человек» с межтекстовой перспективы. Поскольку пьеса Агаоглу была написана под вдохновением от рассказа Чехова, между двумя произведениями наблюдаются явные

сходства в тематике, сюжете и формах выражения. Это обстоятельство представляет собой конкретный пример интертекстуальности. Оба произведения сосредотачиваются на теме запретной любви, исследуя жизни и отношения персонажей в мире искусства. Среда, создающая почву для любви, в обоих произведениях формирует драматическую атмосферу, а трагические последствия этой любви придают произведениям эмоциональную глубину. Однако в рассказе Чехова акцент сделан на психологической глубине, в то время как пьеса Агаоглу больше фокусируется на социальной критике. В исследовании были всесторонне рассмотрены общие темы и сюжетные линии обоих произведений, а также оценены их межтекстовые связи. Анализ, проведённый на основе таких элементов, как развитие событий, проработка персонажей и использование языка, помог выявить сходства и различия между двумя текстами. Отсылки к Чехову, содержащиеся в пьесе Агаоглу, формируют значимую связь между произведениями, позволяя более глубоко интерпретировать оба текста. В заключение данное исследование, изучив «Попрыгунью» и «Спокойного человека» с точки зрения сравнительного литературоведения и интертекстуальности, выявило их литературные и культурные ценности, продемонстрировало сходства и различия в литературе разных культур, подчёркивая при этом, что литература является как универсальным, так и культурным феноменом.

Ключевые слова: Русская литература, Агаоглу, Чехов, «Попрыгунья», «Спокойный человек (Sessiz Bir Adam)», сравнительное литературоведение, интертекстуальность.

Giriş

Edebiyat sadece kelimelerin bir araya gelmesinden ibaret değildir; aynı zamanda kültürün, sanatın ve ideolojinin canlı bir şekilde ifadesidir. Türk Dil Kurumu, "Edebiyat ve yazın; olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla estetik bir şekilde ifade etme sanatıdır"¹ tanımını yapmaktadır. Bu tanımından da anlaşılacağı üzere, edebiyat insan yaşamına derinden nüfuz eder; düşünceleri, duyguları ve özlemleri yansıtır. Her kültür, kendine özgü gelenek, görenek ve dilsel özelliklere sahiptir ve bu da edebiyatını özel ve benzersiz kılar. Farklı kültürlerin ve ülkelerin edebiyatını inceleyen bir disiplin olan karşılaştırmalı edebiyat da bu bağlamda ortaya çıkmaktadır. Karşılaştırmalı edebiyatın temel "görevi, işlevi, farklı dillerde yazılmış iki eseri konu, düşünce ya da biçim bakımından incelemek; ortak, benzer ve farklı yanlarını tespit etmek, bu farklılığın nedenleri üzerine yorumlar getirmektir".² Aytaç'ın ifadesinde belirtilen "ortak, benzer ve farklı yanları tespit etmek" ve "nedenleri üzerinde yorumlar getirmek" yaklaşımı, karşılaştırmalı edebiyata analitik ve eleştirel bir bakış açısı kazandırır. Bu sayede, edebiyatın sadece bir dil veya kültürle sınırlı olmadığını, insanlığın ortak mirası olduğunu ve farklılıkların zenginlik yarattığını anlarız.

Rousseau ve Pichois ise karşılaştırmalı edebiyatı şöyle tanımlarlar: "Karşılaştırmalı edebiyat; analogi, akrabalık ve etkileşim bağlarının araştırılması suretiyle, edebiyatı diğer

¹ Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, erişim 02.09. 2024, <https://sozluk.gov.tr/>.

² Gürsel Aytaç, *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi* (Ankara: Say Yayınları, 2009), 7.

ifade ve bilgi alanlarına ya da zaman ve mekân içerisinde birbirine uzak veya yakın durumdaki olaylarla edebi metinleri birbirine yaklaştırmayı amaçlayan yöntemsel bir sanattır. Yeter ki bu edebi metinler birçok dile ya da kültüre ait olsunlar: onları daha iyi tanımlayıp anlamak ve onlardan zevk alabilmek için aynı geleneğe ait olsunlar”.³ İki tanım, karşılaştırmalı edebiyatın çok yönlü bir disiplin olduğunu göstermektedir. Bu disiplin, edebi eserleri analitik ve eleştirel bir bakış açısıyla incelemekle kalmaz, aynı zamanda yaratıcılık ve estetik unsurları da kapsar. Karşılaştırmalı edebiyatın çok yönlü doğası, edebiyat dünyasını keşfetmek ve farklı kültürleri anlamak için benzersiz bir araç haline gelmesini sağlar. Bu disiplin, dil, kültür ve tarih arasındaki etkileşimleri anlamamıza ve insan deneyimini derinlemesine keşfetmemize olanak tanır.

Bu çalışma, Anton Çehov’un 1892 yılında yayımlanan “Hoppa Kadın (Попрыгунья)” öyküsü ile Adalet Ağaoğlu’nun 1970 yılında, Çehov’un bu öyküsünden esinlendiğini belirttiği “Sessiz Bir Adam (Спокойный Человек)” oyununu karşılaştırarak, iki eserin içerik ve biçim açısından benzerliklerini ve farklılıklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Her iki eser, farklı tarihsel ve coğrafi bağlamlara sahip olmalarına rağmen, ortak temalar ve yapılar üzerinden önemli paralellikler göstermektedir. Bu makalede, söz konusu metinler, metne dayalı inceleme yöntemiyle ele alınacak ve özellikle yasak aşk temasının iki kültürde nasıl farklı şekillerde yansıtıldığı tartışılacaktır. Çalışmanın amacı, metinlerarası bağlamda iki eserin yapılarını analiz ederek, bu eserlerin hem kültürel hem de edebi anlamdaki etkileşimlerini incelemektir. İlk aşamada, her iki eserin ortak temaları ve ana konuları ele alınacak, ardından metinlerarası bir bakış açısıyla, olay örgüsündeki benzerlikler ve farklılıklar üzerinde durulacaktır. Bu karşılaştırma, yasak aşk temasının farklı kültürlerde nasıl işlediğini ve metinlerarasılığın edebiyat üzerindeki etkilerini daha iyi anlamamıza olanak sağlayacaktır. Bu çerçevede, her iki yazarın edebi anlayışını, eserlerine yön veren düşünsel arka planı ve yaşadıkları dönemin edebiyatına katkılarını değerlendirmek önemlidir. Bu doğrultuda, öncelikle Anton Çehov ve Adalet Ağaoğlu’nun biyografilerine kısaca değinmek, onların edebi yaklaşımlarını ve ilgili eserlerinin ortaya çıkış sürecini anlamak açısından gereklidir.

1860 yılında, Rusya’nın güneyinde yer alan Taganrog kasabasında, mütevazı bir tüccar ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Anton Çehov, 19. yüzyıl Rus edebiyatının en değerli yazarlarından biri olarak kabul edilir. Çehov, genç yaşlarda ailesinin maddi sıkıntılarına karşı sorumluluk duygusuyla büyümüş ve ailesine destek olmak için ders vermiştir. Moskova Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde eğitim görmesine rağmen, Çehov’un asıl tutkusu edebiyattır. Üniversite yıllarında mizah dergilerine yazdığı kısa hikâyelerle edebiyat dünyasına adım atmıştır. Çehov’un eserlerinde, sıradan insanların hayatından kesitler, toplumsal çelişkiler ve insan psikolojisi ön plandadır. Mizahı, hüznle harmanlayarak kısa hikâyelerinde derin duygusal katmanlar yaratmıştır.

Doktorluk mesleğini yaparken, edebiyata olan ilgisi hiç azalmamıştır. 1890 yılında Çehov, kürek mahkûmlarının tutulduğu Sahalin adasına bir seyahat gerçekleştirmiştir. Bu seyahat, Çehov’un eserlerinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Adada edindiği

³ M. Andre Rousseau & Claude Pichois, *Karşılaştırmalı Edebiyat*, çev. Mehmet Yazgan (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1994), 12.

deneyimler sayesinde "küçük insan" temasını daha derinlemesine işlemeye başlamış ve eserlerinde toplumdaki eşitsizlikleri ve adaletsizlikleri daha da sert bir şekilde eleştirmiştir.

Melikhova'da yaşadığı dönemde tiyatro oyunları yazmaya da başlamıştır. "Martı", "Vanya Dayı", "Üç Kız Kardeş" ve "Vişne Bahçesi" gibi oyunları, tiyatro sanatının kilometre taşları arasında yer alır. Bu oyunlarda da insan psikolojisi, toplumsal çatışmalar ve hayatın anlamı gibi evrensel temaları işlemiştir. Çehov'un hayatı, sadece edebi başarılarıyla değil, aynı zamanda insani değerleriyle de dikkat çeker. O, insanlık için duyduğu derin sevgi ve anlayışla tanınır. Verem hastalığıyla mücadele ederken bile, insanlara yardım etmekten ve onları anlamaktan vazgeçmemiştir.

1904 yılında Almanya'da tedavi gördüğü sırada hayatını kaybeden Çehov, edebiyat dünyasında büyük bir boşluk bırakmıştır. Ancak, eserleri ve mirası, onun ölümsüz bir edebi figür olarak hatırlanmasını sağlamıştır. Anton Çehov, sadece edebiyat dünyasına değil, tüm insanlığa ilham veren bir yazar olarak hatırlanmaktadır.

Adalet Ağaoğlu, 20. yüzyıl Türk edebiyatının önde gelen isimlerindendir. 1929 yılında Nallıhan'da dünyaya gelen Ağaoğlu, Ankara Kız Lisesi'ni tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun olarak edebiyat kariyerine adım atmıştır. Edebiyata olan ilgisi lise yıllarına uzanan Ağaoğlu, 1946'da Ulus gazetesinde yayımladığı tiyatro eleştirileriyle yazarlığa başlamış, 1948-1950 yılları arasında ise Kaynak Dergisi'nde şiirlerini yayımlamıştır.

1951 yılında TRT Ankara Radyosu'nda çalışmaya başlayan Adalet Ağaoğlu, radyo tiyatrosu ve dramaturgi alanında önemli eserler üretmiştir. Bu dönemde yazdığı ilk radyo oyunu "Aşk Şarkısı" ile radyo tiyatrosunun gelişimine katkı sağlamıştır. Ağaoğlu, 1953 yılında Kartal Tibet, Üner İlsever, Çetin Köroğlu ve Nur Sabuncu ile birlikte Ankara'nın ilk özel tiyatrosu olan Meydan Sahnesi'ni kurmuştur. Bu tiyatroda birçok oyun sahnelenmiş ve Türk tiyatrosu için önemli bir adım olmuştur.

İlk romanı "Ölmeye Yatmak" 1973 yılında yayımlanmıştır. Büyük ilgi gören bu romanından sonra ise "Bir Düşün Gecesi" (1979) ve "Hayır" (1989) romanları yayımlanmıştır. Adalet Ağaoğlu, eserlerinde toplumdaki sorunları ele alarak bunların bireyler üzerindeki yansımalarını derinlemesine işlemiştir. Romanlarında, öykülerinde ve oyunlarında, iç monologlar ve ince alay gibi teknikleri kullanarak, karakterlerinin karmaşık duygularını ve toplumdaki yerlerini derinlemesine incelemiştir.⁴ Her iki yazarın yaşamı ve edebi kariyeri, eserlerinin içeriği ve derinliği üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, "Hoppa Kadın" ve "Sessiz Bir Adam" adlı eserleri karşılaştırmalı edebiyat yöntemiyle inceleyeceğiz. Bu çalışma, söz konusu eserlerin başlıklarını, türlerini, konularını, dil ve üsluplarını ve metinlerarası özelliklerini inceleyerek iki yazarın edebi yaklaşımlarını ve eserlerinin kültürel bağlamını karşılaştırmayı amaçlamaktadır.

1) Başlık

⁴ Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi, Adalet Ağaoğlu Koleksiyonu, erişim 05.09.2024, <https://arsivmerkezi.bogazici.edu.tr/collections/adalet-agaoglu.php>.

Edebi bir eser, kelimelerin ötesine uzanan bir dünyadır. Duyguları, düşünceleri ve hayalleri barındıran bu dünyaya giriş kapısı ise eserin başlığıdır. Tıpkı bir evin anahtarı gibi, başlık da okuru içeriye davet eder ve eserin gizemlerini aralamayı vaat eder. Peki, edebi bir eserde başlığın önemi nedir?

“Kelime nesnesinin bir işareti ve sembolü olduğu için, eğer kelime ile o kelimenin dile getirdiği şey arasında bir özdeşlik olmasaydı, ‘anlam’ dan söz edemezdik.”⁵ Poyraz, bu sözyle kelimelerin anlamlarının nesneler ve kavramlar ile olan bağlantısından doğduğunu savunmaktadır. Bir eserin başlığı da eseri temsil eden bir işaret ve semboldür. Başlık, eserin özet bir temsilidir; okuru eserin dünyasına davet ederken, aynı zamanda eserin derinliklerini ve karmaşıklığını da ima eder. Bu nedenle, başlık seçimi, edebi bir eserin başarısı ve etkisi açısından kritik bir rol oynar. Bu bölümde, “*Hoppa Kadın*” ve “*Sessiz Bir Adam*” başlıklarının anlamlarını, çağrışımlarını ve eserin tematik yapısıyla ilişkisini inceleyeceğiz.

“*Hoppa Kadın*” (Попрыгунья),⁶ Anton Çehov’un 1891 yılında yazdığı ve 1892 yılında “*Sever*” dergisinde yayımladığı öyküsüdür. Çehov başlangıçta öyküsüne “Büyük İnsan” (Беликий человек) adını vermeyi düşünmüş, ancak daha sonra kadın karakterin özelliklerini vurgulamak amacıyla başlığı “*Hoppa Kadın*” olarak değiştirmiştir. Bu başlık, Olga İvanovna’nın hafifliği, düşüncesizliği ve gerçek mutluluğu kaçırmaması gibi temel özelliklerini sembolize etmektedir. Rusçada “попрыгать” atlamak, zıplamak anlamına gelmektedir. Başlık, karakterin yüzeysel ve geçici heveslere kapılmasını, gerçek mutluluğu gözden kaçırmamasını vurgulamaktadır. Çehov’un eleştirel yaklaşımı göz önüne alındığında, bu başlık, dönemin toplumsal yapısına ve kadın rollerine dair ince bir yorum da içermektedir.

Adalet Ağaoğlu 1970 yılında kaleme aldığı “*Sessiz Bir Adam*” oyununu yazdıktan sonra TRT’nin düzenlendiği bir yarışmaya gönderir. Oyunu herkes beğenir; ancak özgün olmadığı gerekçesiyle oyunu değerlendirmeye bile almazlar. Bunun sebebi, Ağaoğlu’nun dosyaya eklediği bir notta, metni Anton Çehov’un “*Hoppa Kadın*” öyküsünden esinlenerek yazdığını belirtmiş olmasıdır.⁷ Adalet Ağaoğlu’nun bu oyunu ise ilk kez 2017 yılında Everest Yayınları tarafından basılmıştır.⁸ “*Sessiz Bir Adam*” başlığı, oyunun ana karakteri olan genç adamın kişiliğini ve yaşam biçimini yansıtır. O, sessizliği, sakinliği ve mütevazılığıyla tanımlanır. Bunun yanı sıra, “sessizlik” kavramı, toplum içindeki görünmez bireyleri ve onların marjinalleşen varlığını da simgeler. Genç adam, sesini yükseltmeden, gösteriş yapmadan ve dikkat çekmeden var olan, bu yönüyle de toplumun dışına itilen bireylerin temsili niteliğindedir.

2) Tür

Anton Çehov’un “*Hoppa Kadın*” adlı eseri sekiz bölümden oluşan bir öyküdür. Eserde, Çehov, nesnel tutumlu gözlemci anlatıcı türünü tercih eder ve olayları gösterme

⁵ Hakan Poyraz, “Adlandırmanın Doğası ve Adların Nesnesine Uygunluğu Ekseninde Doğalcılık Uzlaşmacılık Tartışması,” *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 7/230 (2004): 226-242.

⁶ İnternet Biblioteka Aleksey Komarova, erişim 05.09.2024, <https://ilibrary.ru/text/706/p.1/index.html>

⁷ Artfulliving, “Sessiz Bir Adam’ın Manevra Yankısı: Taban Uyanıyor,” erişim 06.09.2024 <https://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/sessiz-bir-adamin-manevra-yankisi-taban-uyaniyori-i-14661>

⁸ Adalet Ağaoğlu, *Sessiz Bir Adam* (İstanbul: Everest Keşif Yayınları, 2017).

yöntemiyle aktarır. Bu yöntem, okura olayları sorgulama ve kendi çıkarımlarını yapma imkânı tanır. Çehov'un kısa öykü formatı, sınırlı alan içerisinde derinlemesine karakter çözümlemeleri yapmasını ve yoğun dramatik durumları etkili bir şekilde sunmasını sağlamaktadır.

Adalet Ağaoğlu'nun "Sessiz Bir Adam" adlı eseri ise, toplamda iki bölüm ve altı tablodan oluşan bir tiyatro oyunudur. Ağaoğlu, bu eserde nesnel tutumlu gözlemci anlatıcı türünü tercih eder ve sahneleme tekniğini kullanarak olayları gösterir. Bu yaklaşım, okuru oyunun sahnelediği ortamda doğrudan deneyime davet eder ve karakterlerin etkileşimlerini canlı olarak gözlemlemelerini sağlar.

3) Konu

Çehov'un "Hoppa Kadın" öyküsünde dört temel karakter vardır: Olga İvanovna, kocası Doktor Dımov, ressam Ryabovski ve Dımov'un doktor arkadaşı Korostolev. Bu karakterlerin etrafında dönen hikâyeye, evlilik ilişkileri; yasak aşk ve gerçek mutluluğu kaçırma gibi sosyal konuları ele almaktadır.

Ana karakter Olga İvanovna, yirmi iki yaşında genç bir kadındır ve ünlü kişilerle arkadaşlık kurmaya heveslidir. Birisi azıcık ünlensin hemen onunla arkadaş olmanın yollarını arar. Evine her zaman "büyük" insanları davet eder. Kendisi de yetenekli bir kadındır; resim yapmayı, şarkı söylemeyi, heykel yapmayı ve piyano çalmayı sever. Kocasında herhangi bir olağanüstülük görmez, ona saygı göstermez ve küçümseyici davranmaktadır. Ressam Ryabovski ile olan ilişkisi, kocası Osip Stepanoviç Dımov'u büyük bir üzüntüye ve yalnızlığa sürükler. Ancak Dımov'un ölümüyle birlikte Olga, hatasının farkına varır ve gerçek mutluluğun ve sevginin değerini anlar. Artık pişmanlık duygusuyla yaşamak zorundadır.

Kocasısı Osip Stepanoviç ise mütevazı bir doktordur. Otuz bir yaşındaki bu doktor iki hastanede birden çalışır. Başkaları için kendini feda etmeye hazırdır. Karısını çok sever, onu aldattığını hissetmesine rağmen Olga İvanovna'ya tek kelime etmez. Difteri hastası olan bir kızı kurtarmaya çalışırken hayata veda eder. Sadakat, sevgi ve özveri gibi önemli değerleri yansıtır.

Ressam Ryabovski, genç bir ressamdır, çekici ve yeteneklidir. Ancak bencil ve sorumsuz bir karakterdir. Olga ile olan ilişkisi sırasında duyarsızlığını ve bencilliğini sergiler, başka bir kadına yönelerek Olga'yı terk eder. Ryabovski, bencillik ve sorumsuzluğun sembolü olarak tasvir edilir.

Doktor olan Korostolev, Dımov'un en yakın arkadaşıdır. Dımov'un son günlerinde onu yalnız bırakmaz ve Olga İvanovna'yı yaptıklarından dolayı içten içe suçlar. Dımov'u her zaman takdir eder ve onunla olan dostluğunu önemser. Korostolev, hikâyenin gelişiminde ve sadakat ile dostluk temasının vurgulanmasında önemli bir rol oynar.

Ağaoğlu'nun "Sessiz Bir Adam" oyununda ise on bir karakter vardır. Karakterlere isimler verilmemiştir. Karakterlerin adlarının olmaması, eserin evrensel ve anonim bir yapıya bürünmesini sağlar. Bu anonim yapı, oyunun odak noktasının bireysel değil, daha çok toplumsal ve genel bir bakış açısına sahip olduğunu gösterir. Ağaoğlu'nun oyununda, karakterlerin kişisel özelliklerinden çok, toplumsal bir bütün olarak insanlık durumunun

irdelenmesi ön planda tutulur.

Genç Adam, doğu illerinde yol yapım projelerinde tekniker olarak görev yapmaktadır. Eşi aracılığıyla bir sanat çevresine dahil olur; ancak bu grubu anlamakta ve onlara uyum sağlamakta büyük zorluk çeker. Sanatçı çevreden uzaklaşarak kendini eşini mutlu etmeye ve doktora tezini tamamlamaya adar. Ancak, yola dökülen toprağı temizleme çalışmaları sırasında toprağın altında kalarak hayatını kaybeder.

Genç kadın, herhangi bir özel yeteneği olmamasına rağmen, evinde düzenli olarak sanatçılara ziyafetler verip onları ağırlamaktadır. Sanat çevresinin bir parçası olma çabasına kendini kaptıran kadın, eşini sık sık ihmal eder ve hatta kendi amaçları doğrultusunda onu kullanır.

Hizmetçi, oyun boyunca seyirciye veya okura doğrudan seslenen tek karakterdir. Her tablonun başlangıcında uzun monologlarıyla yer alır. Zamanla, sanatçı çevresinin ikiyüzlülüklerini fark eden ve genç adamın yaşadıklarına tanıklık eden hizmetçi, “abla” olarak gördüğü genç kadının yanından ayrılmaya karar verir.

Arkadaş, genç adamla aynı yerde tekniker olarak çalışan ve işçi sınıfını simgeleyen bir karakterdir. Aynı zamanda genç adamın en yakın arkadaşıdır.

Ressam, genç kadının en yakın sanatçı dostudur ve onu resim yapmaya teşvik eder. Diğer ressamı kıskanır ve sürekli olarak eleştirir, çünkü tüm dünyaya kendini tanıttak bir eser yaratmak istemektedir. Bu hedefle yaz mevsimini genç kadının yazlığında geçirir. Böylece aralarında bir ilişki başlar. Ancak daha sonra ressam, öykü yazarı olan başka bir kadınla ilişkiye başlar. Kendini tanıtabileceği resmi tamamladığı için, genç kadından ayrılır.

Diğer karakterler arasında Oyuncu, Şair, Şairin karısı, Gitarist, Tenor ve Romancı bulunmaktadır.

4) Dil ve Üslup

Edebi bir eser, kelimelerden öte anlamlar taşır, duygular uyandırır ve hayal gücümüzü besler. Bu büyülü dünyaya giriş kapısı ise eserin dili ve üslubudur. “Edebî metnin ifadesi, onun edebî diline ait özellikleriyle anlatılabilir ve edebî dil de metnin üslup özelliklerini gündeme getirir.”⁹ Önal’ın belirttiği gibi, edebi bir metnin ifadesi ve üslubu, dil ve edebî dil arasındaki karmaşık bir etkileşimden doğar. Bu etkileşim, eserin anlamını ve etkisini derinleştiren ve onu sıradan bir metinden ayıran bir özellik taşır. Bu bağlamda, edebi dil, yazarın duygularını, düşüncelerini ve sanatsal vizyonunu iletmek için kullandığı araçtır. Üslup ise, bu dilin nasıl kullanıldığını, yani yazarın özgün anlatım tarzını, tonunu ve ritmini belirler.

Çehov’un eserlerinin temel üslup özelliği de karakterlerin empresyonist bir anlayışla resmedilmesidir.¹⁰ Çehov’un “Hoppa Kadın” öyküsünde dil ve üslup, karakterlerin içsel dünyalarını ve duygusal durumlarını derinlemesine aktaracak şekilde sade ve doğrudan kullanılmıştır. Çehov, dilin basitliğini ve doğallığını kullanarak, karakterlerin ruh hallerine dair derin bir içgörü sunar. Karakterlerin içsel durumları,

⁹ Mehmet Önal, “Edebî Dil ve Üslup,” *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 36 (2008): 23-47.

¹⁰ Sergey Dmitriyevich Baluhaty, *Çehov-dramaturg* (Leningrad: Izdatelstvo “Hudojestvennaya literatura,” 1936), 302.

genellikle onların kelimelerindeki basitlikten ve gündelik hayattan kesitlerle ortaya çıkar. Çehov'un bu sadelikle amacı, okurun karakterlerin duygusal dünyalarına daha kolay bir şekilde girmesini ve empati kurmasını sağlamaktır. Bu üslup, öykünün atmosferini oluştururken aynı zamanda dönemin toplumsal yapısını ve bireylerin ilişkilerini de yansıtır.

Çehov'un "Hoppa Kadın" öyküsünde kullandığı samimi hitaplar, karakterlerin ilişkilerini ve duygusal bağlarını anlamak açısından oldukça önemli bir işlev görür. Bu hitaplar, yalnızca karakterlerin birbirlerine olan duygusal bağlarını yüzeysel olarak değil, aynı zamanda bu ilişkilerin derinliklerine inerek de tasvir eder.

Örneğin, Dımov'un "Мне не везет, мама! (Şansızım, anacığım!)" ifadesi, duygusal yakınlığı aktarırken, aynı zamanda ilişkinin dinamiğini de yansıtmaktadır. Dımov'un, eşi Olga'ya "мама (anne)" diye seslenmesi, onun aile içindeki güçlü konumunu ve yönlendirici rolünü göstermektedir. Olga sadece bir eş değil, aynı zamanda evin yönetimini elinde tutan, karar mekanizmasını yönlendiren ve kocasına rehberlik eden bir figür olarak konumlanmaktadır.¹¹ Öte yandan, Olga'nın kocasına "Нет, голубчик, надо сегодня, обязательно сегодня! (Olmaz, güvercinim, mutlaka bugün lazım!)" ve "Не опоздай, дуся. (Geç kalma, canım benim.)" gibi sevgi dolu ifadeleri, onun kocasına karşı hissettiği sevgiye dair bir izlenim yaratmakla birlikte, aslında Olga'nın duygusal bağının yüzeysel olduğunu ve sadece kendi çıkarlarını ön planda tuttuğunu gösterir. Olga'nın kocasına duygusal hitaplarla yaklaşması, onun sevgisini ve bağlılığını, bir araç olarak kullanarak kendi isteklerine yönlendirmeye çalıştığını ortaya koyar. Bu hitaplar, Olga'nın bencilliğini ve ilişkisini sadece kendi ihtiyaçları doğrultusunda inşa ettiğini vurgular. Çehov, bu şekilde karakterlerin arasındaki ilişkilerin karmaşıklığını ve duygusal yüzeylerini ustaca açığa çıkarır, okuru daha derin bir çözümlemeye yönlendirir.

Ayrıca Çehov, öyküsünde deyimleri ustaca kullanarak karakterlerin duygularını ve olayların gelişimini daha canlı ve etkili bir şekilde ifade eder. Deyimler, metindeki karakterlerin ruh halini, ilişkilerini ve durumlarını belirginleştiren önemli araçlar olarak işlev görür. Örneğin, Dımov'un Olga İvanovna'ya ani bir şekilde evlenme teklif ettiği sahnede "как снег на голову" deyimini kullanmıştır. Bu deyim, ani gerçekleşen bir olayı belirtmek için kullanılır ve Türkçede "pat diye" veya "aniden" gibi anlamlara gelir. Benzer şekilde, genç çiftin mutlu bir şekilde yaşadığını ifade etmek için kullandığı "как по маслу" deyimi de duyguları ve atmosferi güçlendirmek için kullanılmıştır. Çehov, deyimleri kullanarak olayların dramatik etkisini artırır ve okurun karakterlerin duygusal deneyimlerini daha derinlemesine hissetmelerini sağlar. Bu şekilde, sadece hikâyenin anlatımını zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda karakterlerin iç dünyalarını daha iyi anlamamıza yardımcı olur.

Bir diğer önemli özellik ise, Çehov'un öyküde kullandığı döneme özgü terimler ve unvanlardır. Çehov, karakterlerin sosyal konumlarını ve zamanın kültürel yapısını yansıtan terimleri ustaca kullanır. Örneğin, "Ее муж, Осип Степаныч Дымов, был

¹¹ V. E. Zamaldinov & N. E. Petrova, "Аксиологический конфликт в зеркале бытовой коммуникации (по рассказу А. П. Чехова "Попригун'я")", *Vestnik Nijegorodskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta im. N. İ. Lobačevskogo* (Nijniy Novgorod: İzdatel'stvo Nijegorodskogo gosuniversiteta, 2014), 168.

врачом и имел чин титулярного советника (Kocası Osip Stepaniç Dimov doktordu ve dokuzuncu dereceden danışmandı)” cümlesindeki “титулярный советник” terimi, Rus İmparatorluğu’nun XVIII ve XIX. yüzyıllarda kullanılan sınıf sistemindeki bir rütbe ve unvanı ifade eder. Bu terim, belirli bir toplumsal konumu ve statüyü temsil eder. Çehov’un bu terimi kullanarak karakterin sosyal ve mesleki statüsünü belirtmesi, o dönemin toplumsal ve kültürel yapısını yansıtmaya amacına hizmet etmektedir. Bu da karakterlerin toplumsal konumunu ve ilişkilerini daha iyi anlama imkânı sunar. Ayrıca “На второй день Троицы после обеда Дымов купил закуску и конфет и поехал к жене на дачу (Kutsal Teslis’in ikinci günü öğle yemeğinden sonra Dimov atıştırmalıkla şekerlemeler aldı ve karısının yanına gitti)” cümlesindeki “Троица” gibi dini ve kültürel terimleri kullanarak öyküsünde dönemin sosyal ve kültürel bağlamını ustaca yansıtır. “Троица”, Rus Ortodoks Kilisesi’nde Paskalya’dan elli gün sonra kutlanan ve Kutsal Üçleme’yi (Baba, Oğul ve Kutsal Ruh) anmayı amaçlayan önemli bir dini bayramdır.¹² Çehov’un bu terimi kullanması, hikâyenin zamansal bağlamını aydınlatır ve okura mevsim ve atmosfer hakkında ipuçları verir.

Çehov, “Nature morte, порт... — думала она, опять впадая в забытие, — спорт... курорт... А как Шрек? Шрек, грек, грек... крек. (Nature morte, port... diye düşünüyordu yeniden uykuya dalarken, sport... kurort... Ya Şrek? Şrek, Grek, Vrek... Krek)” cümlesinde kelime oyunları kullanarak Olga İvanovna’nın zihnindeki karmaşık düşünceleri ve duygusal durumunu ustaca tasvir etmektedir. Bu kelime oyunları, Olga’nın kocasının hastalığı sebebiyle yaşadığı sarsıntı sonucu oluşan zihinsel bulanıklığı ve duygusal çalkantıyı yansıtmak için bir araç olarak kullanılmıştır. Bu kelime oyunları sayesinde Çehov, Olga’nın iç dünyasını ve duygusal durumunu yansıtarak okuru hikâyenin içine çekmeyi başarmıştır.

Çehov, “*Хоппа Kadın*” öyküsünde, olayları ve karakterleri tarafsız bir şekilde betimleyen nesnel bir anlatım tarzı kullanmıştır. Bu anlatım tarzı, hikâyenin daha objektif bir biçimde aktarılmasını sağlar ve metni okuyan kişilerin karakterlerin içsel dünyalarını ya da olayların sonuçlarını kendi gözlemleriyle anlamasına olanak tanır. Çehov’un nesnel yaklaşımı, metnin duygusal yoğunluğundan arındırılmasına ve olayların daha doğal bir şekilde ortaya çıkmasına olanak verir. Ancak Çehov, nesnel anlatım tarzı kullanırken bile, hikâyenin alt metninde hiciv unsurlarını da barındırır. Hiciv, toplumsal eleştiri veya ironi yoluyla bir durumu veya olayı alaycı bir şekilde eleştirmeyi ifade eder. Çehov, “*Хоппа Kadın*” öyküsünde, karakterlerin davranışları ve diyalogları aracılığıyla toplumdaki bazı kusurları ve zayıflıkları hicveder. Olga İvanovna’nın sürekli olarak ünlü kişilerle arkadaşlık kurma isteği ve evinde sanatçıları ağırlama çabası, o dönemin bazı insanların statü ve görünüme verdiği aşırı önemi eleştirmektedir. Çehov’un metninde bulunan bu hiciv, metnin derinliğini artırırken, aynı zamanda toplumsal yapıyı ve insan ilişkilerindeki yüzeyselliği sorgulamamıza olanak tanır.

Hikâyede geçen aşağıdaki betimleme, Çehov’un nesnel anlatım tarzını ile hicivsel yaklaşımını başarılı bir şekilde harmanladığı bir örnek olarak değerlendirilebilir: “Стены,

¹² Ria Novosti, “Troitsa: istoriya prazdnika, traditsii i zapreti”, erişim 21.06.2024, <https://ria.ru/20230530/troitsa-1737298760.html>

потолок, лампа и ковер на полу замигали ей насмешливо, как бы желая сказать: «Прозевала! прозевала!» (Duvarlar, tavan, lamba ve yerdeki halı "Geç kaldın! Kaçırdın!" demek istermiş gibi ona alaycı bir şekilde göz kırpmıyorlardı.)" Burada, cansız nesnelerin Olga İvanovna'ya "göz kırpması" ve onu "alaycı bir şekilde" uyarması, ironik bir durum yaratır. Aslında, bu "göz kırpması" ve uyarı, Olga'nın kendi iç sesinin bir yansımasıdır; kaçırdığı fırsatların (örneğin, kocasının değerini anlamamak gibi) farkına varmasının dolaylı bir ifadesidir. Çehov, bu betimlemeyi kullanarak, Olga'nın iç dünyasını ironik bir dil aracılığıyla ustaca sergiler.¹³

Adalet Ağaoğlu'nun eserlerinde anlatılmak istenen konu, diyalog veya bir tasvirle başlamaktadır. Sonları ise açık uçludur ve kesin bir sonu yoktur.¹⁴ Bu özellik, okurun ya da izleyicinin eseri kendi yorumlarıyla tamamlamasına olanak tanır. Ağaoğlu'nun "Sessiz Bir Adam" adlı oyununda da karakterler arasında karşılıklı diyaloglar önemli bir yer tutar. Diyaloglar, sadece karakterlerin kendi aralarındaki iletişimi değil, aynı zamanda izleyiciyle olan etkileşimi de içerir.

"Karşılıklı konuşma ve bu konuşmayı izleyen, dinleyen üçüncü kişi (seyirci), bu konuşma örgüsü içinde yer alan sormak istediklerinin yanıtını arar durur. Diyaloglarda amaç hep seyirci etkenine göre düzenlenir. Birinci kişinin söyledikleri (etki) seyircinin algılamasından geçer, ikinci kişinin yanıtı ile hedef bulur (tepki) seyirci yine burada etkiden doğan tepkinin sonucunu zihninde değerlendirir. Öyleyse söz, seyirciye açıklayıcı, anlaşılır, net ve kolay ulaşır nitelikte olmalıdır, Tiyatro seyircisinin, roman okuru gibi kaçırdığı sayfaya geri dönme şansı yoktur. Sözcükler ona bir defada ve dolambaçsız olarak ulaştırılmalıdır."¹⁵

Ağaoğlu'nun diyalogları, günlük konuşma diline uygun bir şekilde yazılmıştır ve karakterlerin duygularını, düşüncelerini ve ilişkilerini doğrudan ifade etmelerini sağlar. Ağaoğlu, oyun boyunca farklı karakterlerin sosyal statülerine, eğitim seviyelerine ve kişilik özelliklerine uygun konuşma dilleri kullanarak oyunu daha inandırıcı hale getirir. Ağaoğlu'nun dili, günlük yaşamın içinden alınan cümlelerle, karakterlerin yaşadığı hayattan bir kesiti gerçekçi bir şekilde sunar.

Adalet Ağaoğlu, "Sessiz Bir Adam" gibi eserlerinde samimi hitap cümlelerini kullanarak karakterler arasındaki ilişkileri ve iletişimi daha gerçekçi ve sıcak bir şekilde yansıtır. Örneğin, "Gel, şekerim, gel bak", "Siz de bir şey içsenize kuzum", "Baksana sevgilim, herkesin içkisi var mı?" veya "Bak hayatım, şu profildeki anlama bak" gibi hitaplar, karakterler arasındaki ilişkilerin derinliğini ve samimiyetini vurgular.

Adalet Ağaoğlu eserlerinde deyimler kullanarak metne renk ve derinlik katmayı başarmıştır. Örneğin, "Bir yastıkta kocasınlar" deyimini, birlikte huzurlu ve mutlu bir şekilde yaşayan çiftleri ifade eder. Bu deyim, evli çiftlerin uyumlu ilişkilerini anlatmak için sıkça kullanılır. Aynı şekilde, "Emriniz başım üstüne" deyimini, birine karşı saygı ve itaati ifade eder. Bu deyim, birinin isteğini veya emrini memnuniyetle yerine getirmeyi ifade

¹³ Leyla Maratovna Nigmatullina, "Funktsii ironičeskikh detaley v rasskazah A. P. Çehova "Poprigunya" i "Dom s mezoninom," *Vestnik Çelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta* 20/274 (2012): 96.

¹⁴ Seyit Battal Uğurlu, "Adalet Ağaoğlu'nun hayatı, roman ve hikayeleri üzerine bir araştırma," (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2003), 699.

¹⁵ Hülya Nutku, *Düşünsel Boyutuyla ve Kavramlarıyla Tiyatro Yazarlığı* (İstanbul: MiyosBoyut Yay., 1999), 106.

eder.

Adalet Ağaoğlu oyununda ikilemeler kullanmıştır. İkileme, bir düşünceyi veya duyguyu pekiştirmek, vurgulamak ve daha etkili hale getirmek için kullanılan bir retorik ve edebi tekniktir. Bir ikileme, aynı veya farklı kelimelerin benzer anlamları veya zıt anlamlarıyla bir araya gelerek oluşturduğu bir ifadedir. Kullanılan ikilemeler ise metne renk katmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal eleştiriyi de barındırır. Örneğin, “Yetti de arttı. Kendi yaptıklarını görmezler de... Onları can, bizimki patlıcan... Para pul onlara... Rahat konfor onlara... Onlara ya, aşk meşk de onlara...” gibi ikilemeler, toplumsal eşitsizlik ve sınıf farklarını eleştirir. Bu tür dilsel yapılar, yalnızca metnin anlamını derinleştirmekle kalmaz, aynı zamanda karakterlerin içsel çatışmalarını ve toplumsal eleştirilerini etkili bir şekilde izleyiciye aktarır.

Adalet Ağaoğlu “*Sessiz Bir Adam*” oyununda nesnel tasvir üslubu kullanmıştır. Bu üslup metne tarafsızlık, gerçekçilik ve okur katılımı kazandırmıştır. Bu üslup sayesinde okur, metne kendi bakış açısını yansıtabilir ve karakterler ve olaylar hakkında kendi yorumunu yapabilir. Ağaoğlu sade bir dil kullanmıştır ve karakterler arasındaki iletişim ve etkileşim ön plandadır.

5) Metinlerarasılık

Metinlerarasılık (intertextuality), postmodernist edebiyatın önemli bir unsuru olarak kabul edilir. Bu kavram, bir metnin doğrudan ya da dolaylı olarak başka metinlerle kurduğu ilişkileri ve bu ilişkilerin metnin anlamını, yorumunu ve yapısal özelliklerini etkilediğini ifade eder. Metinlerarasılık kuramının öncüsü Julia Kristeva’nın dediği gibi, “Her metin bir alıntılar mozaği gibi oluşur, her metin kendi içinde başka bir metnin eritilmesi ve dönüşümüdür.”¹⁶ Doğrudan metinlerarasılık, bir metnin belirli bir başka metne açıkça atıfta bulunmasıyla gerçekleşir. Bu atıflar genellikle alıntılar, parodi veya göndermeler şeklinde olabilir. Dolaylı metinlerarasılık ise daha gizli veya daha az belirgin olabilir. Bu tür metinlerarasılık, bir metnin teması, karakterleri veya kurgusuyla başka bir metne göndermelerde bulunmasıyla gerçekleşir. Arak’ın “Metinlerarasılık farklı metinler arasında bir tat alma oyunu gibidir. Her iki eseri bilen daha çok tat alır. Metinlerarasılık, okurun okuduğu eserle daha önce ya da sonra yazılan başka bir eser arasında oluşan ilişkileri algılamasıdır”¹⁷ sözleri, bu kavramın özünü ve işlevini oldukça güzel bir şekilde özetlemektedir. Metinlerarası ilişkiler, tıpkı bir tat alma oyunu gibi, okura farklı tatlar ve deneyimler sunar. Metinlerde yer alan göndermeler, alıntılar ve benzerlikler, okuru metnin ötesine taşır ve daha önce okuduğu veya duyduğu metinlerle bağlantı kurmasını sağlar. Bu sayede okur, metnin anlamını daha derin bir şekilde kavrayabilir ve farklı yorumlar yapabilir. Metinlerarası ilişkiler, metinleri dönüştürerek ve farklı anlamlar üreterek metinlerarası bir diyalog oluşturur. Bu dönüştürme işlemleri, metinlerarası ilişkilerin temelini oluşturur ve metinlerarasılığın işlevlerini yerine getirmesine katkıda bulunur.

Metin dönüştürme yöntemleri, sadece başkalarının metinlerini veya metnin

¹⁶ Julia Kristeva’nın *Semeiotike, recherches pour une sémantique* (Paris: Seuil, 1969) başlıklı eserinden aktaran: Kubilay Aktulum, *Metinlerarası İlişkiler* (Ankara: Öteki Yayınevi, 2000), 41.

¹⁷ Hüseyin Arak, *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi* (Ankara: Hacettepe Yayınları, 2012), 48.

parçalarını doğrudan alıp yapıştırmak değildir. Bu yöntemler, metinleri değiştirmek, dönüştürmek ve değerlendirmek anlamına gelir.¹⁸ Anton Çehov'un "Hoppa Kadın" öyküsü ile Adalet Ağaoğlu'nun "Sessiz Bir Adam" oyunu arasındaki metinlerarası ilişkiler, her iki eserde de görülen benzer ifade kalıpları ve kurgusal yapılar aracılığıyla açıkça ortaya çıkmaktadır. Özellikle düğün başlangıcı ve kadın karakterlerin kocalarına yönelttiği imalı sorular, bu iki eserin dikkat çekici benzerlikleri arasında yer almaktadır.

"Hoppa Kadın": Посмотрите на него: не правда ли, в нем что-то есть? (Bakın ona, gerçekten de bir şeyler var, değil mi?)

"Sessiz Bir Adam": Bakın, bakın. Onda gizli bir şeyler var değil mi?

Her iki eserde de kadın karakterin kocasını güçlü bir hayvana benzettiği benzer bir imgeye sahiptir. "Hoppa Kadın" öyküsünde Olga İvanovna, kocasını bir ayıya benzetirken, "Sessiz Bir Adam" oyununda genç kadın, kocasını bir aslana benzetir. Rus kültüründe ayı, güç ve kudreti temsil ederken, Türk kültüründe ise aslan temsil edilmektedir. İki eserde de benzer bir imge kullanılsa da hayvan figürlerinin taşıdığı kültürel anlamlar farklıdır. Çehov, daha çok bireysel ve fiziksel bir güç vurgusu yaparken, Ağaoğlu toplumun sosyal yapısına ve liderlik anlayışına gönderme yapar. Bu, metinlerarasılığın sadece benzerliklere değil, aynı zamanda kültürel farklılıklarla da şekillendiğini gösteren önemli bir örnektir.

"Hoppa Kadın": Не правда ли, в нем есть что-то сильное, могучее, медвежье? (Onda güçlü, kuvvetli, aylara özgü bir şeyler var, değil mi?)

"Sessiz Bir Adam": Soylu bir aslan görünüşü değil mi?

İki eserde de çift, kadın karakterin babasının hastanede kalmasıyla tanışır. Hoppa Kadında Olga İvanovna'nın babası hastalanır ve doktoru olarak Dımov hep başında bekler. "Sessiz Bir Adam" oyununda ise genç kadının babası köprü yapımı sırasında vurulur ve onu hastaneye, orada görev yapan genç adam götürür. Genç adam, genç kadının babasının başucundan ayrılmaz. Her iki eserde de kadın karakterin babasının ölümünden sonra erkek karakterden evlilik teklifi almasını konu alan benzer bir kurguya sahiptir.

"Hoppa Kadın": Ну, после смерти отца он иногда бывал у меня, встречался на улице и в один прекрасный вечер вдруг — бац! сделал предложение... как снег на голову... Я всю ночь проплакала, и сама влюбилась адски. (Babamın ölümünden sonra ara sıra bana geliyordu, bazen dışarıda da buluşuyorduk. Derken bir akşam pat diye evlenme teklifi etti... Çok şaşırdım... Bütün gece ağladım ve deli gibi aşık oldum.)

"Sessiz Bir Adam": Babam gömüldükten sonra birkaç kez beni yoklamaya geldi. Sonra birlikte birkaç kez de şirin balıkçı lokantalarında yemek yedik. Bir akşam baktım, birden evlenme teklifi ediverdi.. Bu arada meğer ben de ona aşık olmuşum.

Bir diğer benzerlik çiftin sanat üzerine yaptıkları sohbet olur. Her iki eserde de kadın, kocasının sanata olan ilgisizliğinden yakınır ve sanat hakkında fikirlerini dile getirir. Burada, karakterlerin birbirleriyle olan iletişimleri, sanatın rolü ve değerine dair benzer düşünce yapılarını yansıtır.

¹⁸ Nurullah Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemleri* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2019), 217.

“Hoppa Kadın”: Ты, Дымов, умный, благородный человек, — говорила она, — но у тебя есть один очень важный недостаток. (Dimov, sen akıllı ve asil bir insansın ama önemli bir eksiğin var.)

“Sessiz Bir Adam”: Dinle sevgilim. Bak, sen akıllı, namuslu bir adamsın. Bu gösterişsiz, yalın halin çok hoşuma gidiyor. Ama büyük bir kusurun var.

“Hoppa Kadın”: Ты совсем не интересуешься искусством. Ты отрицаешь и музыку, и живопись. (Sanatla hiç ilgilenmiyorsun. Müziği de resmi de hiç önemsemiyorsun.)

“Sessiz Bir Adam”: Nedir o kusurun biliyor musun? Sanata hiç ilgi göstermiyorsun.

“Hoppa Kadın”: Твои знакомые не знают естественных наук и медицины, однако же ты не ставишь им этого в упрек. (Senin tanıdıklarında da doğa biliminden ve tıptan anlamıyorlar ama sen onları ayıplamıyorsun.)

“Sessiz Bir Adam”: Senin sanatçı arkadaşların da taştan, topraktan, katrandan, mazottan anlamazlar. Bu yüzden sen onları ayıplıyor musun?

“Hoppa Kadın”: Я не понимаю пейзажей и опер, но думаю так: если одни умные люди посвящают им всю свою жизнь, а другие умные люди платят за них громадные деньги, то, значит, они нужны. Я не понимаю, но не понимать не значит отрицать. (Peyzajdan ve operadan anlamıyorum ama şöyle düşünüyorum: Eğer birtakım akıllı başında insanlar hayatlarını bunlara adıyorsa ve diğer insanlar da bunlara muazzam paralar ödüyorsa, öyleyse onlar gereklidir. Anlamıyor olmam, onları önemsemediğim anlamına gelmez.)

“Sessiz Bir Adam”: Ben resimden, müzikten, operadan, tiyatrodan anlamam. Fakat şöyle düşünüyorum: Mademki birtakım akıllı, yetenekli insanlar bu sanatlara bütün hayatlarını verirler ve mademki birtakım akıllı insanlar da bu sanatlardan yararlanmak için dünyanın parasını ve zamanını harcarlar; öyle ise bu sanat dalları gereklidir. Evet. Ben pek anlamıyorum. Ama anlamamak bu sanatlara karşı koymak, onları gereksiz saymak demek değildir.

Her iki eserde de kadın karakterler, yazlık bölgelere giderek sanatçı arkadaşlarıyla zaman geçirirler. Çehov’un öyküsünde Olga İvanovna, ressam arkadaşlarıyla Volga Nehri’ne gider ve etütler yaparlar. Ağaoğlu’nun oyununda ise genç kadın, kendi yazlığına gider ve orada sanatçı arkadaşlarıyla vakit geçirir. Bu yazlık kaçamaklar, her iki eserde de yasak aşk ilişkilerinin başladığı zamanlar olarak tasvir edilir. Her iki eserde çalıştıkları için evde kalan eşler bir gün sürpriz yaparak gelirler. Kadın karakterin eşlerini görünce verdikleri tepkiler arasında benzerlikler vardır.

“Hoppa Kadın”: Ах, если б ты знал, как ты мил, как ты кстати приехал! Ты будешь моим спасителем. Ты один только можешь спасти меня! (Ah, bir bilsen ne kadar tatlısın, tam zamanında geldin! Sen benim kurtarıcımsın. Beni yalnızca sen kurtarabilirsin!)

“Sessiz Bir Adam”: Hızır gibi yetiştin.. Bir sıkıntım var. Beni bundan kurtarabilirsin.

“Hoppa Kadın”: Женится молодой телеграфист на станции, некто Чикельдеев. Красивый молодой человек, ну, неглупый, и есть в лице, знаешь, что-

то сильное, медвежье. (Çikeldeyev adında istasyonda görevli bir telgraf memuru evleniyor. Yakışıklı, genç, akıllı ve bilirsin ya işte yüzünde ayı gibi güçlü kuvvetli bir ifade var...)

"Sessiz Bir Adam": Yarın eşi görülmemiş bir düğün olacak. Evlenen de genç bir garson. Yakışıklı, akıllı, cin gibi bir çocuk. Yüzünde güçlü, değişik, başka bir şey var..

"Hoppa Kadın": У меня здесь ничего нет, буквально ничего! Ни платья, ни цветов, ни перчаток... Ты должен меня спасти. (Burada giyecek hiçbir şeyim yok, gerçekten yok. Ne elbise ne çiçek ne de eldiven... Beni kurtarmalısın.)

"Sessiz Bir Adam": Ben ne giyeceğim düşünsene.. Böyle bir tören için giyebileceğim hiçbir şeyim yok yanımda. Ne elbise, ne çiçek, ne de eldiven.. Beni bu sıkıntıdan kurtarmalısın sevgilim.

İki eserde de kadın karakterler, henüz dinlenme fırsatı bulamadan eşlerini istediklerini almaları için eve gönderirler. Erkek karakterler ise bu isteği itiraz etmeden kabul ederler, bu da kadın karakterlerin isteklerine karşı saygı duyduklarını ve onların mutluluğunu önemsediklerini gösterir. Bu durum, kadın karakterlerin bağımsızlık ve güçlülüklerini vurgularken, erkek karakterlerin de onların mutluluğunu ve isteklerini önemseyişini ortaya koymaktadır.

Yine yazlıkta geçen bir günde ressam kadına aşkını ilan eder. İki eserde de kurgusal olarak benzerlikler vardır. "Hoppa Kadın" öyküsünde, ressam kadını etkileyici bir şekilde sevdiğini açıklarken, "Sessiz Bir Adam" oyununda da benzer bir sahne bulunur. Her iki eserde de erkek karakter, kadına olan duygularını ifade ederken içtenlikle konuşur. Ressamın kadına olan aşkını ifade edişiyse, genç adamın duygularını açıklaması arasında benzerlikler vardır. Her iki karakter de kadını etkileyici ve çekici bir şekilde sevdiğini belirtirler. Kadın karakterlerin bu duygusal açıklamalara verdiği tepkiler de benzerlik gösterir. "Hoppa Kadın" öyküsünde, kadın karakter olan Olga İvanovna, ressamın duygularını öğrendiğinde kısa bir şaşkınlık yaşar ve ardından duygusal bir yanıt verir. Benzer şekilde, "Sessiz Bir Adam" oyununda da genç kadın, duygularını öğrendiğinde şaşkınlık ve içsel bir çekişme yaşar. Bu benzer tepkiler, her iki eserde de kadın karakterlerin duygusal karmaşalarını ve içsel çatışmalarını vurgular.

"Hoppa Kadın": Я чувствую себя в вашей власти. Я раб. Зачем вы сегодня так обворожительны? Он всё время глядел на нее, не отрываясь, и глаза его были страшны, и она боялась взглянуть на него. — Я безумно люблю вас... — шептал он, дыша ей на щеку. — Скажите мне одно слово, и я не буду жить, брошу искусство... — бормотал он в сильном волнении. — Любите меня, любите... (Sizin etkiniz altındaymışım gibi hissediyorum. Sanki sizin kölenizim. Bugün neden bu kadar güzelsiniz? Ressam gözlerini ayırmadan ona bakıyordu. Gözleri korkunçtu, Olga İvanovna ona bakmaya korkuyordu. Sizi deli gibi seviyorum, diye fısıldadı ressam, kadının yanağına soluyarak. Bana tek bir şey söyleyin, yaşamdan da sanattan da vazgeçeyim, dedi heyecanla. Sevin beni, sevin...)

"Sessiz Bir Adam": Kendimi senin etkinden artık hiç kurtaramayacağım. Anlıyorum bunu.. Aşksa hep karşı durduğum bir şeydi benim.. Hele bu gece neden bu denli güzelsin? Niçin böylesine kadın?.. (Genç Kadının çenesini tutar. İnatla gözlerine bakar) Seni

seviyorum.. Seviyorum.. Duyguları yok sanmak.. Ne budalalık!. Kişinin kendini yalnız halkını sevmeye adanması, ne saçmalık!. Benim de bir insan olduğumu kim düşünecek? Sev beni.. Beni sev.. Gerekirse halkımdan da, sanatından da vazgeçerim.

“Hoppa Kadın”: — Не говорите так, — сказала Ольга Ивановна, закрывая глаза. — Это страшно. А Дымов? — Что Дымов? Почему Дымов? Какое мне дело до Дымова? Волга, луна, красота, моя любовь, мой восторг, а никакого нет Дымова... Ах, я ничего не знаю... Не нужно мне прошлого, мне дайте одно мгновение... один миг! (Olga İvanovna gözlerini kapatarak “Böyle konuşmayın” dedi. “Bu korkunç bir şey. Peki Dimov?” “Ne Dimov’u? Dimov da kim oluyor? Dimov’dan banane?Volga, mehtap, güzellik, benim aşkım, heyecanım var ama Dimov yok. Ah, hiçbir şey bilmiyorum. Geçmiş beni ilgilendirmiyor, bana bir an verin... Sadece bir an...)

“Sessiz Bir Adam”: Peki ama, kocam? Kocam? Kocan mı? Ne kocası? Bana ne ondan? Deniz, ayışı, güzellik, sevgim, ölümüm.. Sen.. İşte bu kadar. Başka bir kimse yok. (Öfkeli) Geçmiş düşünmek istemiyorum. (İnler gibi) Bana geçmişi değil, bu ânı verin! Sadece bir ân. Bu ânı kim çok görebilir bana?

Ve böylece ikili arasında yasak aşk başlar. Ancak zamanla ressam bıkar ve uzaklaşmaya başlar. Bu durum iki eserde de benzer şekilde kurgulanmıştır.

“Hoppa Kadın”: Как ты ко мне переменялся! — вздохнула Ольга Ивановна. (Olga İvanovna içini çekerek “Bana karşı ne kadar da değiştin” dedi.)

“Sessiz Bir Adam”: (İçini çeker) Bana karşı ne kadar değiştin.

“Hoppa Kadın”: — Да, недоставало только слез. Перестаньте! У меня тысячи причин плакать, однако же я не плачу. (Bir gözyaşı eksikti. Kes şunu! Benim ağlamak için binlerce sebebim var ama ağlamıyorum.)

“Sessiz Bir Adam”: Hadi, kes şu ağlamayı. Asıl ağlaması gereken benim. Ağlamam için yığınla sebep var. Yine de üstüne çıkıyorum kederimin..

“Hoppa Kadın”: — Тысячи причин! — всхлипнула Ольга Ивановна. — Самая главная причина, что вы уже тяготитесь мной. Да! — сказала она и зарыдала. — Если говорить правду, то вы стыдитесь нашей любви. Вы всё стараетесь, чтобы художники не заметили, хотя этого скрыть нельзя, и им всё давно уже известно. (“Binlerce sebep mi!” diye hıçkırdı Olga İvanovna. “En önemli sebep, benden bıkmış olmanızdır. Evet!” dedi ve hıçkırıkları daha da arttı. “Aslında aşkımızdan utanıyorsunuz. Ressamlar anlamasın diye uğraşıyorsunuz ama bunu saklamak imkansız, herkes her şeyi biliyor.”)

“Sessiz Bir Adam”: Kederin!.. Herhalde bunun nedeni benden bıkmış olman? Artık bu aşktan utanıyorsun.. Birine bağlı olmak seni ürkütüyor. Sana olan aşkımı duyacaklar diye korkuyorsun. (Bir an) Ama ne yapalım ki herkes anladı. Kocam bile?

“Hoppa Kadın”: — Ольга, я об одном прошу вас, — сказал художник умоляюще и приложив руку к сердцу, — об одном: не мучьте меня! Больше мне от вас ничего не нужно! — Но поклянитесь, что вы меня всё еще любите! — Это мучительно! — процедил сквозь зубы художник и вскочил. — Кончится тем, что я брошусь в Волгу

или сойду с ума! Оставьте меня! — Ну, убейте, убейте меня! — крикнула Ольга Ивановна. — Убейте! (Ressam elini kalbine koayarak, yalvaran bir sesle "Olga, sizden tek bir şey istiyorum, tek bir şey: beni rahat bırakın. Başka bir şey istemiyorum. "O zaman beni sevdiğine yemin et." "Ressam dişlerini sıkarak "Buna işkence denir!" dedi ve yerinden kalktı. Böyle devam ederse, kendimi Volga'ya bırakıvereceğim, aklımı kaybedeceğim! Rahat bırakın beni!" "Öyleyse öldürün beni" diye bağırdı Olga İvanovna. "Öldürün hadi!")

"Sessiz Bir Adam": Ressam: (Bağırır) Peki ben ne yapayım? (Kendini tutar) Kendini böyle bir duygusallığa kapıp koyveren ben değilim ki, (Gider. Kadının önünde durur) Dinle. Senden bir tek ricam var. Bana işkence etme. Genç Kadın: Beni hâlâ sevdiğini söyleyemezsin değil mi? Ressam: (Geri fırlar. Yumruklarını sıkar. Dişlerinin arasından) Ne korkunç işkence, tanrım ne korkunç!. Ya aklımı kaçıracağım, ya da kendimi pencereden aşağı atacağım. (Durur. Sakin) Beni rahat bırak olur mu? Genç Kadın: (Bir koltuğa çöker) Ölmek istiyorum.

Bu sohbetten sonra ikilinin arası eskisi gibi olmaz. "Hoppa Kadın" öyküsünde ressam başka bir kadın ile birlikte olur. Olga İvanovna hatasını anlar ve kocasına döner ve kocasının hasta olduğunu öğrenir. "Sessiz Bir Adam" oyununda ise ressam bir öykü yazarı ile birlikte olur. Genç Kadın da oturma odasını yazarlar için baştan dekore eder. Yeni ünlü kişiler bulmaya çalışır. Genç Adamın iş kazasında ani ölümü karşısında çok şaşırır ancak onu aldattığı için pişmanlık hissetmez. İki eser arasındaki en büyük fark kadın karakterlerin sonda hissettikleri duygudur.

Sonuç

Bu makale, Anton Çehov'un "Hoppa Kadın" öyküsü ile Adalet Ağaoğlu'nun "Sessiz Bir Adam" oyununu karşılaştırarak metinlerarası ilişkileri, tema benzerliklerini ve edebi anlatım farklılıklarını derinlemesine incelemiştir.

Her iki eserde işlenen yasak aşk teması, farklı kültürel ve toplumsal bağlamlara rağmen evrensel bir etkiye sahiptir. Çehov ve Ağaoğlu, farklı zaman dilimlerinde ve toplumlarda benzer duygusal çatışmaları ve insan psikolojisini yansıtırken, her iki yazarın özgün anlatım tarzları temanın işlendiği biçimi çeşitlendirmiştir. "Hoppa Kadın" öyküsü 19. yüzyıl Rusya'sında geçerken, "Sessiz Bir Adam" oyunu 20. yüzyıl Türkiye'sinde geçer. Bu farklı toplumsal ve kültürel bağlamlar, her iki eserde de yasak aşka bakış açısını ve kahramanların yaşadığı duygusal karmaşayı farklı şekillerde etkilemiştir.

Kadın karakterlerin duygusal evrimi, her iki eserde de dikkat çeken bir özelliktir. Çehov'un "Hoppa Kadın" öyküsünde Olga İvanovna, yasak aşkını içsel bir aydınlanma ve pişmanlıkla sonlandırarak kocasına dönme yolunu seçer. Bu dönüşüm, karakterin toplumsal sorumluluk ve kişisel vicdanı arasındaki çatışmayı vurgular. Ancak Ağaoğlu'nun "Sessiz Bir Adam" oyununda, genç kadın, aldattığı adamın ölümünden sonra pişmanlık duygusu hissetmez ve duygusal açıdan bir dönüşüm yaşamaz.

Her iki eserde de nesnel anlatım tarzı kullanılmıştır. Yazarlar, karakterlerin duygularını ve düşüncelerini doğrudan aktarmak yerine, olayları ve karakterlerin davranışlarını tasvir ederek okurun kendi yorumunu yapmasına imkân tanır. Her iki eserde de kullanılan samimi hitap cümleleri ve deyimler, anlatıya gerçekçi ve içten bir

hava katmaktadır. Çehov, “*Hoppa Kadın*” öyküsünde dilin zenginliğini ve derinliğini, terimler ve kelime oyunları ile ortaya koyar. Çehov’un eseri, karakterlerin içsel çatışmalarını ve toplumsal yapıları incelerken, aynı zamanda hiciv kullanarak dönemin ahlaki değerlerine ve toplumsal normlara dair eleştirilerde bulunur. Bu eleştiriler, öykünün derinliğini artırırken, dönemin Rus toplumundaki ahlaki çelişkileri de gözler önüne serer. Ağaoğlu’nun “*Sessiz Bir Adam*” oyununda ise karakterlerin psikolojik durumlarını ve ilişkilerini yansıtmak için ikilemeler ve kısa, etkili diyaloglar kullanılır. Bu üslup, izleyicinin dikkatini karakterlerin içsel dünyalarına çekerken, aynı zamanda sahnenin temposunu hızlandırarak gerilim yaratır. Ağaoğlu’nun dilinin etkinliği, karakterlerin duygusal tikanıklıklarını ve çatışmalarını daha doğrudan bir şekilde izleyiciye aktarır, böylece oyun daha yoğun bir dramatik yapı kazanır.

Çehov’un “*Hoppa Kadın*” başlığı, kadın karakterin hafifliği ve içsel boşluğunu simgelerken, Ağaoğlu’nun “*Sessiz Bir Adam*” başlığı ise erkek karakterin sessizliğini ve toplumdaki marjinal konumunu vurgular. Bu başlıklar, her iki eserin tematik yapılarını yansıtır.

Çehov’un “*Hoppa Kadın*” öyküsü kısa öykü formunda yazılmışken, Ağaoğlu’nun “*Sessiz Bir Adam*” eseri tiyatro oyunu formundadır. Tür farkı, her iki eserin yapısal özelliklerini ve anlatım biçimini etkileyerek eserlerin dinamizmini belirler.

Sonuç olarak, Çehov ve Ağaoğlu’nun eserleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, edebi analiz ve metinlerarası inceleme için değerli bir temel oluşturmaktadır.

Çalışmanın bir sonraki aşamasında, her iki eserin yazıldığı toplumların sosyal yapıları ve kültürel özelliklerinin edebiyat üzerindeki etkilerini daha derinlemesine incelemek faydalı olabilir. Bu bağlamda, özellikle yasak aşkın ele alınış biçimleri, toplumsal normlarla ilişkilendirilebilir. Çehov ve Ağaoğlu’nun karakter analizlerini daha detaylı bir biçimde ele almak, bu karakterlerin iç dünyalarının nasıl şekillendiğini ve onların toplumsal rollerindeki evrimi daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Eserlerin karşılaştırılmasında kullanılan metinlerarasılık ve anlatım biçimi teorileri daha kapsamlı bir biçimde incelenebilir.

Beyanname:

- 1. Etik Kurul İzni:** Etik Kurul İzni gerekmemektedir.
- 2. Katkı Oranı Beyanı:** Yazarlar, makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan etmektedirler.
- 3. Çıkar Çatışması Beyanı:** Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

Declarations:

- 1. Ethics approval:** Not applicable.
- 2. Author contribution:** The authors declare they have contributed equally to the article.
- 3. Competing interests:** The authors declare no competing interests.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Adalet. *Sessiz Bir Adam*. İstanbul: Everest Keşif Yayınları, 2017.
- Araç, Hüseyin. *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Hacettepe Yayınları, 2012.

- Aytaç, Gürsel. *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Say Yayınları, 2009.
- Aktulum, Kubilay. *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara: Öteki Yayınevi, 2000.
- Baluhatiy, Sergey Dimitriyevich. *Çehov-dramaturg*. Leningrad: İzdatelstvo "Hudojestvennaya Literatura", 1936.
- Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi. *Adalet Ağaoğlu Koleksiyonu*. Erişim 05.09.2024. <https://arsivmerkezi.bogazici.edu.tr/collections/adalet-agaoglu.php>
- Çetin, Nurullah. *Roman Çözümleme Yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2019.
- İnternet Biblioteka Alekseya Komarova. Erişim 05.09.2024. <https://ilibrary.ru/text/706/p.1/index.html>
- Nigmatullina, Leyla Maratovna. "Funksii ironičeskikh detaley v rasskazah A. P. Çehova "Poprigunya" i "Dom s mezoninom." *Vestnik Çelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta* 20/274 (2012): 96-98.
- Nutku, Hülya. *Düşünsel Boyutuyla ve Kavramlarıyla Tiyatro Yazarlığı*. İstanbul: Miyos Boyut Yay., 1999.
- Önal, Mehmet. "Edebî Dil ve Üslûp." *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 36 (2008).
- Öztürk, Semih. Artfulliving, "Sessiz Bir Adamın Manevra Yankısı: Taban Uyanıyor! Erişim 06.09.2024. <https://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/sessiz-bir-adaminmanevra-yankisi-taban-uyaniyori-i-14661>
- Poyraz, Hakan. "Adlandırmanın Doğası ve Adların Nesnesine Uygunluğu Ekseninde Doğalcılık Uzlaşmacılık Tartışması." *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 7/230 (2004): 226-242.
- RIA Novosti. "Troitsa: istoriya prazdnika, traditsii i zapreti." Erişim 21.06.2024. <https://ria.ru/20230530/troitsa-1737298760.html>
- Rousseau, André M., & Claude Pichois. *Karşılaştırmalı Edebiyat*. Çev. Mehmet Yazgan. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1994.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim 02.09.2024. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Uğurlu, Seyit Battal. "Adalet Ağaoğlu'nun hayatı, roman ve hikayeleri üzerine bir araştırma." (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2003.
- Zamaldinov, V. E. & N. E. Petrova. "Aksiologičeskiy konflikt v zerkale bitovoy kommunikatsii (po rasskazu A. P. Çehova "Poprigun'ya")", *Vestnik Nijegorodskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta im. N. İ. Lobaçevskogo*. Nijny Novgorod: İzdatel'stvo Nijegorodskogo gosuniversiteta, 2014.

